

GMINA NOWY TARG

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W NOWYM TAGRU

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE NOWY TARG
na lata 2011-2020**

NOWY TARG, 2010

Spis treści

I. Uwagi wprowadzające	3
II. Wnioski strategiczne	7
2.1. Identyfikacja problemów	7
2.2. Analiza SWOT.....	9
III. Wizja i cele Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	12
3.1. Wizja	12
3.2. Cele strategiczne i operacyjne	12
IV. Uzasadnienie wyboru celów	19
V. Spójność Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych z dokumentami różnych poziomów.....	23
5.1. Programy unijne	23
5.2. Programy rządowe	23
5.3. Programy regionalne i lokalne.....	27
VI. Zarządzanie Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych	30
6.1. Wdrażanie	30
6.2. Narzędzia wspomagające wdrażanie programu i działania pomocnicze	31
6.2.1. Monitoring	32
6.2.2. Ewaluacja.....	32
6.2.3. Aktualizacja i operacjonizacja	35
6.2.4. Pozostałe działania pomocnicze	35
VII. Załączniki	37
7.1. Diagnoza społeczna.....	37
7.2. Wykaz potencjalnych partnerów wdrażania dokumentu.....	45
7.3. Członkowie Zespołu do prac nad Strategią.....	47
VIII. Spis tablic i rycin	48

I. Uwagi wprowadzające

Przystępując do budowy niniejszego dokumentu przyjęto następujące, główne założenia brzegowe, którymi następnie kierowano się nadając ostateczne formy poszczególnym częściom Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowy Targ (dalej: SRPS):

- I. Mając na uwadze, że przeznaczeniem dokumentu jest wzmocnienie działań integracyjnych skierowanych na mieszkańców niewydolnych życiowo oraz tych, którzy znaleźli się w losowo ciężkich sytuacjach – za najwyższą wartość uznano dobro klientów GOPS w Nowym Targu.
- II. Jako idee tworzenia dokumentu wyznaczono – usuwanie przyczyn, szkodliwych elementów, zjawisk - społecznej szkody które hamują rozwój społeczny Gminy Nowy Targ. Zwołano interdyscyplinarny Zespół ds. prac nad dokumentem. Praca nad budową SRPS wymaga bowiem zaangażowania przedstawicieli różnych specjalności celem wniesienia ich wiedzy i doświadczenia. W Zespole ujęto również konsultanta zewnętrznego.
- III. Przystępując do procesu budowy dokumentu sprecyzowano jego przeznaczenie. Przyjęto, że lokalne służby socjalne nie są jedynym realizatorem działań w obszarze polityki społecznej, a dokument nie będzie służył wyłącznie instytucji pomocy społecznej, lecz będzie narzędziem polityki gminnej polityki społecznej. Oznacza to, że GOPS pełnił będzie rolę koordynatora działań, które łączyć będą w sobie wspólne wysiłki wielu podmiotów.
- IV. Procesami społecznymi nazwać należy nie tylko te serie zjawisk, które są w sposób bezpośredni i wyłączny powiązane ze zjawiskami społecznymi (np. wzrost liczby ludności). Do procesów społecznych włączyć należy również zjawiska pozostałe, które posiadają wpływ na kształtowanie się zjawisk zaliczanych do społecznych (np. likwidacja zakładu pracy w gminie powoduje wzrost liczby bezrobotnych, a z kolei zjawisko bezrobocia wprowadza elementy dysfunkcji rodzinnej). Mając to na uwadze zaprojektowano taki wachlarz celów, aby niektóre z nich ingerowały również w zjawiska mające wpływ na kształtowanie się problemów społecznych np. rynek pracy. Zastosowanie takiego podejścia uzasadnia m.in. fakt, że Kierownictwo GOPS postanowiło nie reagować jedynie na pojawiające się problemy i ich skutki lecz również diagnozować objawy i reagować na symptomy.
- V. Programowanie polega na opracowywaniu kompleksowych, wewnętrznie zgodnych zadań, niezbędnych do osiągnięcia przyszłych celów, wraz z przyporządkowaniem im środków i metod

realizację. Na potrzeby niniejszego dokumentu wybrano podejście problemowe (program nie dotyczy ujęcia kompleksowego rozwoju Gminy lecz dotyka wybranej sfery – społecznej).¹

- VI. Do budowy programu wybrano podejście *tradycyjne* (czyli: *analiza => ocena => synteza*).²
- VII. Budowa dokumentu bazuje na podejściu tradycyjnym (czyli: *analiza => ocena => synteza*), najczęściej stosowanym schematem postępowania. Sprowadza się ono w uogólnieniu do ulepszenia współczesności. Fundamentalną rolę odgrywa tu analiza w wymiarze retrospektywnym i diagnoza stanu obecnego.³

VIII. Struktura dokumentu zbudowana została z następujących części:

- diagnostycznej, której podsumowaniem będzie macierz SWOT; istotnym elementem były tutaj przeprowadzone konsultacje społeczne w formie badania ankietowego. Ponadto konstruowany element diagnostyczny, z uwagi na charakter niniejszego dokumentu postanowiono sprowadzić wyłącznie do płaszczyzny społecznej. Nie widzi się bowiem potrzeby badania pozostałych sfer rozwojowych gminy, chociażby z dwóch powodów:

po pierwsze rozpoznanie takie powinno stanowić domenę obowiązującej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nowy Targ

po drugie niniejsza SRPS stanowi (w stosunku do przywołanej wyżej głównej koncepcji rozwojowej jednostki) element poszerzający, uzupełniający działania w sferze społecznej. W trakcie działań diagnostycznych – za materiał analityczny posłużyły: dane pierwotne (głównie statystyki GOPS, źródła danych Banku Danych Regionalnych GUS, dostępne dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu, informacje przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Nowym Targu) oraz wtórne (różnego rodzaju opracowania).

Ponadto przyjęto, że wyniki rozważań diagnostycznych pozwalają wystosować priorytetowe z punktu widzenia tworzenia części projekcyjnej wnioski. Wnioski te powinny wyznaczać kierunki planowanych polityk interwencyjnych.

- projekcyjnej, wiadomości zestawione w części diagnostycznej dokumentu dały podstawę rozpoczęcia prac projektowych. Wnioski płynące ze strategicznych analiz zostały rozpisane wg następujących zależności (stopniowanej na podstawie poziomu szczegółowości):

¹ T. Kudłacz *Programowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na szczeblu lokalnym*, AE w Krakowie, Kraków 1993, s. 23.

² T. Kudłacz *Programowanie rozwoju regionalnego*, Kudłacz T. *Programowanie rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 122-123.

³ Tamże, s. 122-123

cel nadrzędny – **wizja**

cel strategiczny

cel operacyjny

działanie

Co więcej – obierając konkretne cele kierowano się następującymi przesłankami:

po pierwsze – działania zostały rozpisane w ten sposób, aby ich rozmieszczenie pomiędzy poszczególnymi celami wywoływało efekt synergii. Oznacza to, że mają względem siebie tak oddziaływać aby w efekcie przewyższyć sumę pojedynczych rozwiązań. Muszą się również wzajemnie uzupełniać.

po drugie – cele mogły być skuteczne powinny spełniać kilka podstawowych warunków. Warunki te określa reguła SMART. Według jej idei cel powinien być: Skonkretyzowane, Mierzalne, Akceptowalne, Realne, Terminowe.

po trzecie – wytyczaniu celów a następnie działań towarzyszyły pewne zabiegi prospektywne (dotyczące przyszłości). Wykorzystano tu:

- metodę intuicyjną – do których zaliczyć można delfickie, refleksji czy burzy mózgów,⁴
- metody ekstrapolacyjne stanowiące prostą projekcję przyszłości a dokonywane są na podstawie założenia, że dany trend, prawidłowość jest niezmienna.⁵

po czwarte – istotnym z punktu widzenia powodzenia SRPS jest przeprowadzenie hierarchizacji problemów i potrzeb jednostki, jak również określenie ważności poszczególnych celów (koncentracja na najważniejszych)

po piąte – utworzonym celom i zadaniom na etapie programowania dokumentu przeseregowano: przewidziane terminy realizacji, podmioty zaangażowane oraz podmiot odpowiedzialny. Przyjęto też, że wskaźniki służące pomiarowi stopnia realizacji przyjętych założeń, instrumenty realizacji – określone będą na etapie wdrażania dokumentu.

po szóste – wykazano poziom korelacji celów odpowiednio z zapisami unijnych i krajowych dokumentów planistycznych

po siódme – przyjętą strukturę celów wyposażono w takie, które pełnić powinny rolę tzw. pomocy technicznej przy wdrażaniu dokumentu.

⁴ Tamże, s. 22-24.

⁵ Tamże s. 67

po ósme – cele konstruowano w taki sposób aby wykraczały poza jedną kadencję władzy.,

- decyzyjnej, poruszono tu kwestie związane z zarządzaniem utworzonym dokumentem. Zaproponowano harmonogram wdrażania SRPS. Uwzględniono odpowiednie przesłanki dotyczące właściwego przygotowania działań wzmacniających efektywność zarządzania dokumentem.

Kierownictwo GOPS postanowiło podjąć się opracowania niniejszego dokumentu ze względu na następujące fakty:

1. Obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, utworzona w roku 2005 – obejmowała ramy czasowe do roku 2010.
2. Dostrzeżone zostały (na bazie dotychczasowych doświadczeń) ogólne korzyści płynące ze stosowania idei myślenia strategicznego w kontekście rozwoju lokalnego,
3. Występuje szereg regulacji prawnych nakłaniających GOPS do prowadzenia działań interwencyjnych. Wśród nich można wymienić reprezentujące prawo międzynarodowe (np. Zrewidowana Europejska Karta Społeczna, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Konwencja o Prawach Dziecka, Karta Praw Rodziny) oraz prawo krajowe (np. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej., czy Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym). Kolejne, wybrane ustawy przywołano w dalszej części dokumentu.
4. Okoliczność przystąpienia polski w struktury Unii Europejskiej wiąże się z koniecznością przestrzegania zasad unijnej polityki strukturalnej (np. zasada programowania), m.in. w przypadku korzystania z wsparcia funduszy unijnych (np. PO KL).

II. Wnioski strategiczne

2.1. Identyfikacja problemów

Wyniki rozważań diagnostycznych (załącznik) pozwalają wystrósować następujące, priorytetowe z punktu widzenia tworzenia części projekcyjnej – wnioski:

- I. Przeprowadzona analiza pozwala wyraźnie stwierdzić, że mieszkańcy Gminy Nowy Targ dotknięci są problemami, które naruszają harmonię życia i funkcjonowania rodziny (tj.: bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, przemoc w rodzinie) Doświadczenie osób pracujących w służbach socjalnych Gminy Nowy Targ uczy, że w większości przypadków powodem tego rodzaju zachowań są różne negatywne czynniki determinujące ład rodzinny. W efekcie pojawia się zagrożenie wystąpienia wadliwej socjalizacji dziecka, rozbicia rodziny czy chociażby wprowadzania elementów przemocy w stosunku do domowników. Potrzebą chwili stało się zatem takie zaprogramowanie działań, które pozwoli ograniczyć występowanie zachowań dewiacyjnych przy jednoczesnym wzmacnianiu procesów wychowawczych i integracyjnych w rodzinach.
- II. Diagnostyka wykazała, że wsparciem winna również być objęta grupa osób zależnych (niepełnosprawnych, chorych, starszych). Osoby te na co dzień uzależnione są od swoich opiekunów i nierzadko całego społeczeństwa zamieszkującego Gminę. Napotyka one różnego rodzaju bariery architektoniczne, kulturowe i społeczne, które w szczególności dla nich sposób utrudniają integrację ze społeczeństwem. Zatem koncepcją działań (będącą propozycją odpowiedzi na zidentyfikowany problem) – jest stworzenie możliwie optymalnego środowiska bytu dla osób zależnych, w którym wskazane bariery ulegną redukcji.
- III. Równie ważnymi problemami społecznymi są te, które zagrażają finansowemu bytowi jednostki (bezrobocie, ubóstwo). Bezpośrednią przyczyną występowania tego typu zjawisk jest z jednej strony ograniczona liczba miejsc pracy, z drugiej istniejąca luka kompetencyjna nie pozwalająca skutecznie konkurować o dostępne miejsca pracy. Nie można pominąć tu również nastawienia psychicznego osób długotrwale dotkniętych problemem. Chodzi tu głównie o ludzi bezrobotnych oraz żyjących w skrajnym ubóstwie. Zbudowanie kompleksowych programów działań na rzecz tych osób musi mieć bez wątpienia priorytetowy charakter w niniejszym dokumencie. Kierownictwo GOPS uznało bowiem, że

problem ten m.in.:

- paraliżuje również wiele procesów życiowych np. wychowywanie dziecka,
 - uniemożliwia skuteczny nawrót do normalnego funkcjonowania np. osobom przewlekłe chorym czy niepełnosprawnym.
- IV. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, iż na terenie Gminy mają miejsce nieszczęścia, które są wynikiem następstw zdarzeń losowych (klęska żywiołowa lub ekologiczna). Zjawiska tego typu w dzisiejszych czasach dają się zauważyć coraz częściej i w coraz to bardziej rażących skutkach.
- V. Przeprowadzona diagnoza pozwoliła wychwycić również problemy, które wywołują zachowania dewiacyjne jednostki powodując dość często także chorobę związaną z uzależnieniem (alkoholizm, narkomania). Wczesne zetknięcie z alkoholem i narkotykami jest szczególnie niebezpieczne, gdyż działa na młody organizm destrukcyjnie w sferze fizjologicznej i psychologicznej. Częste nadużywanie tego typu używek szybko przekształca się w uzależnienie, a z kolei leczenie jest długotrwałe, a wyniki niepewne.
- VI. W Gminie Nowy Targ istnieją również problemy uniemożliwiające jednostce przystosowanie się do otaczających warunków (trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, bezdomność).
- VII. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej. W obszarze zainteresowań niniejszego dokumentu za realizację zadań z tego zakresu odpowiada Wójt, a w jego imieniu Kierownik GOPS. Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Czołowym zadaniem służb pomocy społecznej jest – wsparcie lokalnej ludności poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem wykorzystując przy tym własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Usprawnienie wspomnianego systemu wsparcia bezapelacyjnie należy zatem podnieść do rangi jednego z celów głównych Gminnej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W konkluzji powyższych rozważań zauważyć należy, że problemy te są z sobą w wielu przypadkach powiązane oraz istnieje pomiędzy nimi zależność przyczynowo–skutkowa. Oznacza to, że programowane działania powinny uwzględniać zaznaczaną okoliczność.

2.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi ważną część diagnozy i jest przeważnie traktowana jako jej część podsumowująca. Pozwala zaprezentować oraz dokonać analizy atutów i słabości badanej gminy wobec szans i zagrożeń kreowanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza:

Strengths	----->	Mocne (silne) strony
Weaknesses	----->	Słabe strony
Opportunities	----->	Szanse
Threats	----->	Zagrożenia

Metoda ta (najczęściej stosowana w planowaniu strategicznym) obejmuje zarówno analizę wewnętrzną jak i zewnętrzną czyli dokonuje ona pewnego rodzaju oceny i właściwego przeszeregowania czynników, które mają wpływ na powodzenie realizacji Strategii. Przy tworzeniu analizy SWOT wykorzystano równoległe, krzyżujące się dwa podejścia do jej budowy tzn.:

po pierwsze – przyjęto że mocne i słabe strony gminy to czynniki zależne od władz, co w efekcie oznacza, że dotyczą wewnętrznych aspektów sfery społecznej.

po drugie – uznano, że szanse i zagrożenia będą wynikać z niesterowalnych przez kierownictwo gminy czynników zewnętrznych dotyczący analizowanego problemu.

po trzecie – za istotne założenie uznano, że odpowiednio eksploatowane silne strony – osłabiać będą pojawiające się zagrożenia, zaś prawidłowo wykorzystywane szanse – redukować będą słabe strony gminy.

Tab. 1. Analiza SWOT

SILNE STRONY

- + **lokalny potencjał samorządowy**, w tym:
 - ✓ istniejące zaplecze specjalistycznej kadry,
 - ✓ istniejąca świadomość problemu,
 - ✓ doświadczenie samorządu w zakresie pozyskiwania środków,
 - ✓ istniejąca świadomość wśród lokalnych władz i kadr pomocy społecznej - potrzeby partnerstwa z organizacjami pozarządowymi,
 - ✓ tworzenie i realizowanie programów działań w sferze społecznej,
- + **dostępna infrastruktura społeczna**, w tym:
 - ✓ zaplecze lokalowe GOPS,
 - ✓ obecność zakładów opieki zdrowotnej,
 - ✓ istniejące zaplecze kulturalne,
 - ✓ gospodarka mieszkaniowa,
 - ✓ obecność placówek edukacyjnych,
 - ✓ zasoby infrastrukturalne pozostałych podmiotów publicznych, prywatnych oraz NGO, które współrealizują lokalną politykę społeczną,
- + **zjawiska demograficzne**, w tym:
 - ✓ wzrost populacji Gminy,
 - ✓ brak wahań wskaźnika feminizacji,
 - ✓ dodatnie wartości wskaźnika salda migracji,
- + **społeczeństwo** w tym:
 - ✓ zlecenie zadań w zakresie polityki społecznej,
 - ✓ działania wielu organizacji i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych,
 - ✓ istniejący potencjał ludzki i organizacyjny,
 - ✓ istniejąca praktyka udziału przedstawicieli różnorodnych organizacji i instytucji w tworzeniu gminnych programów rozwoju.

SŁABE STRONY

- **o podłożu gospodarczym**, w tym:
 - ✓ zbyt silny wpływ czynników ekonomicznych, rynkowych na politykę społeczną,
 - ✓ zidentyfikowany wzrost ilości osób bezrobotnych,
- **lokalny potencjał samorządowy**, w tym:
 - ✓ niedostateczny system przepływu informacji pomiędzy podmiotami w Gminie,
 - ✓ brak koordynacji działań z zakresu polityki społecznej,
 - ✓ nadmiar obowiązków zawodowych w stosunku do ilości zatrudnionej kadry (ogółem) w pomocy społecznej,
 - ✓ za mała ilość środków finansowych na realizację działań pomocowych i profilaktycznych oraz brak spójności polityki finansowej w tym zakresie,
- **występowanie elementów patologii społecznych ogniskujących się wokół:**
 - ✓ funkcjonowania rodziny (bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, przemoc w rodzinie),
 - ✓ egzystencji osób zależnych (długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność),
 - ✓ finansowym bytem jednostki (bezrobocie, ubóstwo),
 - ✓ następstw zdarzeń losowych (klęska żywiołowa lub ekologiczna),
 - ✓ uzależnień (alkoholizm, narkomania),
 - ✓ przystosowania jednostki do życia w otaczających warunkach (trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, bezdomność)
 - ✓ a w związku z powyższym – wzrost ilości świadczeń przyznanych w ramach zad. zlec. i zad. wł./ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania,
- **społeczeństwo** w tym:
 - ✓ brak liderów społecznych,
 - ✓ nikłe zaangażowanie społeczne,
 - ✓ niski poziom wykształcenia,
 - ✓ za mała edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej i niedostatki polityki informacyjnej Gminy w tym zakresie,

SZANSE

- + **o podłożu gospodarczym**, w tym:
 - ✓ ożywienie gospodarcze i tworzenie miejsc pracy,
 - ✓ pojawienie się możliwości wyjazdu zarobkowego za granicę,
 - ✓ wykorzystywanie walorów turystyczno-krajobrazowych dla rozwoju turystyki i agroturystyki,
 - ✓ możliwość pozyskiwania środków z UE,
- + **o podłożu społecznym**, w tym:
 - ✓ rosnąca liczba organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy społecznej,
 - ✓ rozwój wolontariatu i społecznych grup wsparcia,
 - ✓ tworzenie lokalnych koalicji w zakresie pomocy społecznej,
 - ✓ wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa,
- + **pozostałe**, w tym:
 - ✓ rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym,
 - ✓ tworzenie i wdrażanie specjalnych programów pomocowych.

ZAGROŻENIA

- **o podłożu gospodarczym**, w tym:
 - ✓ zła polityka makroekonomiczna,
 - ✓ słabe uprzemysłowienie – mało efektywna gospodarka,
- **o podłożu społecznym**, w tym:
 - ✓ postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych,
 - ✓ niekorzystne trendy w masowej kulturze pomijające problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych,
 - ✓ roszczeniowe postawy klientów wobec pomocy społecznej,
 - ✓ brak zainteresowania osób obciążonych problemami społecznymi w celu przekwalifikowania zawodowego,
 - ✓ wzrost skali patologii i dysfunkcji,
 - ✓ bezradność, bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów,
 - ✓ migracja z gminy zdolnej młodzieży,
- **pozostałe**, w tym:
 - ✓ brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia,
 - ✓ brak rozwiązań uszczelniających system finansowania pomocy społecznej (pobieranie zasiłków z jednoznacznym uzyskiwaniem dochodów z innych źródeł),
 - ✓ obarczenie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych,
 - ✓ częste zmiany przepisów, kolizje przepisów.

III. Wizja i cele Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

3.1. Wizja

Wiadomości zestawione w części diagnostycznej dokumentu dają podstawę nakreślenia wizji obszaru w zakresie działań lokalnej polityki społecznej. Przedstawiona niżej wizja czyli najbardziej ogólny długookresowy cel nadrzędny, którego realizacji podporządkowane są proponowane cele strategiczne – jest wyrazem pożądanego obrazu Gminy w określonym wymiarze czasowym. Wizja ma pełnić przede wszystkim funkcję informacyjną i motywacyjną. W ślad za powyższym autorzy dokumentu przyjęli, że wizja Gminy Nowy Targ otrzyma następujące brzmienie:

GMINA NOWY TARG JEDNOSTKĄ WSPIERAJĄCĄ RODZINĘ, DAŻĄCĄ DO ROZWOJU LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI ORAZ AKTYWIZUJĄCĄ GRUPY ZAGROŻONE WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

3.2. Cele strategiczne i operacyjne

Pamiętając, że Strategia to przede wszystkim ocena rzeczywistych możliwości rozwojowych oraz wybór najbardziej odpowiednich sposobów postępowania - istotnym z punktu widzenia powodzenia planowanych działań jest określenie ważności poszczególnych celów niniejszej Strategii (koncentracja na najważniejszych). Ważnym również jest, że poprawnie sformułowana strategia zawiera taki zestaw propozycji, który pozwala osiągnąć efekty przewyższające sumę pozytywnych wyników pojedynczych rozwiązań. Mając to na uwadze, przystępując do czynności projekcyjnych postanowiono rozpisać planowane polityki zachowań wg następującej kolejności: cel główny, cel wykonawczy, działanie.

Cel strategiczny I

Podnoszenie poziomu życia mieszkańców niewydolnych socjalnie i ekonomicznie

Podmiot odpowiedzialny: GOPS

Sugerowane do zaangażowania w działania podmioty:

- Urząd Gminy w Nowym Targu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Targu,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Nowym Targu,
- wolontariusze,
- pozostałe podmioty (załącznik) dopasowane przez Zespół ds. wdrażania SRPS

CELE OPERACYJNE	ZADANIA	TERMINY
<p><u>Cel operacyjny 1</u></p> <p><i>Rozwój systemu rehabilitacji społecznej i zdrowotnej osób niepełnosprawnych</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Inicjowanie działań zmierzających do udostępnienia osobom niepełnosprawnym środowiska fizycznego, ułatwianie dostępu do informacji i środków komunikacji międzyludzkiej celem umożliwienia im egzystencji w miejscu zamieszkania, 2) Zwiększenie możliwości dostępu do korzystania ze świadczeń zdrowotnych, rehabilitacji i zaopatrzenia w niezbędny sprzęt ortopedyczny, 3) Wypracowanie w ramach socjalnej polityki mieszkaniowej programów sprzyjających utrzymaniu osób niepełnosprawnych, tak długo jak to możliwe w ich środowisku społecznym, 4) Tworzenie dla osób niepełnosprawnych warunków do integracji w środowisku lokalnym poprzez umożliwienie korzystania z rekreacji, sportu, umożliwienie rozwijania ich zainteresowań i zdolności, imprez integracyjnych, 5) Utworzenie platformy wymiany informacji na temat działań prowadzonych na rzecz osób niepełnosprawnych w powiecie nowotarskim i woj. Małopolskim, 6) Nawiązanie ścisłej współpracy z PCPR w zakresie realizacji poszczególnych zadań. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) na bieżąco 3) do końca 2013r 4) na bieżąco 5) do końca 2012r 6) do końca 2011r
<p><u>Cel operacyjny 2</u></p> <p><i>Zapewnienie osobom starszym możliwie długiej egzystencji społecznej i rozwój integracji międzypokoleniowej</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wspieranie rozwoju usług opiekuńczych, medycznych i rehabilitacyjnych wspierających ludzi starszych i samotnych, 2) Wypracowanie w ramach socjalnej polityki mieszkaniowej programów sprzyjających utrzymaniu osób starszych, tak długo jak to możliwe w ich środowisku społecznym, 3) Wykorzystywanie doświadczenia osób starszych zamieszkałych na terenie Gminy przy prowadzeniu różnego rodzaju kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży, 4) Wzmocnienie zaplecza społecznego – utworzenie Klubu Seniora, 5) Propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia, 6) Stały monitoring gospodarstw domowych ludzi starszych w celu rozeznania na bieżąco ich potrzeb i oczekiwań. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) do końca 2013r 3) na bieżąco 4) do końca 2012r 5) na bieżąco 6) na bieżąco

<p><u>Cel operacyjny 3</u></p> <p><i>Wsparcie osób ubogich i znajdujących się w sytuacji kryzysu</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nasilenie działań i wyczulenie interwencji w zakresie szeroko pojętej pracy socjalnej, 2) Pomoc w uzyskaniu samodzielności finansowej i eliminowanie postaw roszczeniowych, 3) Organizowanie cyklicznych zbiórek żywności i artykułów, 4) Organizowanie dożywiania, 5) Organizowanie lokali zastępczych (również mieszkań socjalnych), 6) Podejmowanie działań skierowanych na dofinansowanie wykupu leków dla osób znajdujące się w ciężkiej sytuacji finansowej, 7) Udzielanie pozostałej pomocy materialnej najuboższym zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, o dodatkach mieszkaniowych, świadczeniach rodzinnych i innymi ustawami oraz uchwałami Rady Gminy na podstawie kwartalnego monitoringu bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) na bieżąco 3) w miarę potrzeb 4) na bieżąco 5) w miarę potrzeb 6) w miarę potrzeb 7) w miarę potrzeb
---	---	---

Cel strategiczny II

Wzmocnienie działań promujących zatrudnienie oraz aktywizujących lokalny rynek pracy

Podmiot odpowiedzialny: GOPS

Sugerowane do zaangażowania w działania podmioty:

- Urząd Gminy w Nowym Targu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Targu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Targu,
- Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie,
- Jednostki edukacyjne,
- wolontariusze,
- pozostałe podmioty (załącznik) dopasowane przez Zespół ds. wdrażania SRPS

CELE OPERACYJNE	ZADANIA	TERMINY
<p><u>Cel operacyjny 1</u></p> <p><i>Poprawa form postępowania wobec osób bezrobotnych</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nawiązanie stałej współpracy z PUP w Nowym Targu w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy Nowy Targ, 2) Organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych, 3) Podejmowanie działań w kierunku subsydiowania zatrudnienia, 4) Utworzenie i prowadzenie banku danych dotyczących wolnych miejsc w pracy na terenie Gminy i powiatu, 5) Utworzenie platformy wymiany informacji pomiędzy lokalnymi pracodawcami a klientami GOPS. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) do końca 2011r 2) w miarę potrzeb 3) w miarę potrzeb 4) na bieżąco 5) do końca 2011r

<p><u>Cel operacyjny 2</u></p> <p><i>Zapobieganie bezrobociu wśród młodzieży</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Zawiązanie i prowadzenie współpracy ze szkołami gimnazjalnymi w zakresie informacji zawodowej, 2) Przeciwdziałanie „dziedziczeniu” długotrwałego bezrobocia poprzez rozwijanie zainteresowań zawodowych młodzieży oraz stworzenie warunków praktycznego ich wdrażania, 3) Promocja szkolnictwa wyższego oraz pozostałych form zdobywania i rozszerzania poziomu rozwoju zawodowego, 4) Aktywizacja zawodowa poprzez wolontariat (praca za doświadczenie), 5) Opracowanie szczegółowego programu aktywizacji młodzieży i osób bezrobotnych w celu ich przystosowania do udziału w życiu społecznym. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) na bieżąco 3) na bieżąco 4) w miarę potrzeb 5) do końca 2011r
<p><u>Cel operacyjny 3</u></p> <p><i>Wspieranie i upowszechnianie współpracy w zakresie kreowania i realizacji zadań związanych z aktywizacją na rynku pracy</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Skatalogowanie instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu pomocy osobom bezrobotnym na terenie Gminy, 2) Nawiązanie współpracy, z tymi instytucjami i podmiotami, których działania wpisują się w cele niniejszej SRPS, 3) Koordynacja wspólnych przedsięwzięć. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) do końca 2011r 2) do końca 2011r 3) na bieżąco
<p><u>Cel operacyjny 4</u></p> <p><i>Likwidacja luki kompetencyjnej</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Przeprowadzanie intensywnych szkoleń w celu zdobycia podstawowych umiejętności m.in. z zakresu efektywnych technik poszukiwania pracy, założenia i kierowania własną firmą oraz przekwalifikowania zawodowego lub poszerzenia kwalifikacji zawodowych, 2) Podnoszenie motywacji bezrobotnych do zdobycia lub zmiany zawodu poprzez zapewnienie spotkań z psychologiem, 3) Zapewnienie dostępu klientom GOPS do indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym, opracowanie indywidualnych planów rozwoju zawodowego, 4) Realizacja pozostałych działań mających na celu rozwój kompetencji miękkich i umiejętności zawodowych klientów GOPS. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) cyklicznie 2) cyklicznie 3) cyklicznie 4) w miarę potrzeb

Cel strategiczny III

Zapewnienie warunków prawidłowej socjalizacji dziecka i redukcja zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny

Podmiot odpowiedzialny: GOPS

Sugerowane do zaangażowania w działania podmioty:

- Urząd Gminy w Nowym Targu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Targu,
- Zespół interdyscyplinarny (powołany w tym celu)
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Nowym Targu,
- Jednostki policji,

- Prokuratura,
- Sąd,
- Jednostki edukacyjne,
- Służba zdrowia,
- wolontariusze,
- pozostałe podmioty (załącznik) dopasowane przez Zespół ds. wdrażania SRPS

CELE OPERACYJNE	ZADANIA	TERMINY
<p>Cel operacyjny 1</p> <p><i>Redukcja zaburzeń prawidłowego funkcjonowania i rozwoju dziecka</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Dbłość o godziwe warunki mieszkaniowe dla rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz pomoc w utrzymaniu posiadanych mieszkań i ich standardowego wyposażenia, 2) Prowadzenie w środowisku lokalnym akcji charytatywnych na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych problemami ubóstwa (np. zbiórki i przekazywania żywności, odzieży i podstawowych sprzętów AGD), 3) Dotowanie kosztów uczestnictwa dzieci z rodzin najuboższych, wielodzietnych i niepełnych w zorganizowanych formach wypoczynku (również szeroko rozumiane zajęcia pozaszkolne), 4) Dążenie do zapewnienia preferencyjnych warunków dla rodzin wielodzietnych w posyłaniu dzieci do placówek edukacyjnych (np. zwolnienie z opłaty stałej, zagwarantowanie wyżywienia), 5) Permanentny monitoring małżeństw, w których zdiagnozowano niebezpieczeństwo rozbitcia wspólnoty rodzinnej, 6) Propagowanie tradycyjnych wartości rodzinnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) cyklicznie 3) w miarę potrzeb 4) w miarę potrzeb 5) na bieżąco 6) na bieżąco
<p>Cel operacyjny 2</p> <p><i>Przeciwstawienie się przemocy w rodzinie</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Powołanie zespołu interdyscyplinarnego 2) Sporządzenie diagnozy cyklu przemocy – opracowanie i wdrożenie kompleksowego systemu zbierania informacji o przemocy w rodzinie na terenie Gminy uwzględniającego: statystyki policji, sądu, opieki społecznej, szkół, przychodni zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, 3) Prowadzenie akcji medialnych oraz działań z obszaru public relations, 4) Zapewnienie schronienia dla ofiar przemocy, 5) Utworzenie oraz wspieranie merytoryczne i instytucjonalne grupy samopomocowej, 6) Organizowanie warsztatów psychoterapeutycznych i treningów kompetencji miękkich 7) Permanentny monitoring rodzin, w których zdiagnozowano występowanie zjawiska przemocy, 8) Nawiązanie współpracy z policją, prokuraturą, sądem oraz pozostałymi podmiotami i instytucjami działającym w tym obszarze 9) Zapewnianie ofiarom mieszkań chronionych 	<ol style="list-style-type: none"> 1) do końca 2011r 2) 2011r – na bieżąco 3) w miarę potrzeb 4) w miarę potrzeb 5) 2011r – na bieżąco 6) w miarę potrzeb 7) na bieżąco 8) do końca 2011r 9) w miarę potrzeb

<p><u>Cel operacyjny 3</u></p> <p><i>Budowa systemu profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień i ich skutków</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Walka z osobami zajmującymi się nielegalną dystrybucją środków odurzających (w tym szczególnie alkoholu i narkotyków), 2) Propagowanie wartości stylu życia wolnego od alkoholu i narkotyków oraz upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków odurzających, 3) Upowszechnianie wiedzy o negatywnych skutkach zażywania alkoholu i innych środków odurzających (w formie: broszurek, plakatów, pogadanek w szkołach z udziałem funkcjonariusza policji o szkodliwości picia alkoholu i zażywania narkotyków), 4) Zabezpieczenie warunków do prowadzenie zajęć terapeutycznych, 5) Prowadzenie diagnostyki rodzinnej mającej na celu identyfikację członków rodziny dotkniętych problemem oraz motywowanie ich do integracji i czynnej opieki nad tą osobą. 6) Nawiązanie współpracy GOPS z powiatowymi, wojewódzkimi i krajowymi ośrodkami zajmującymi się uzależnieniami. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) na bieżąco 3) cyklicznie 4) do końca 2013r 5) na bieżąco 6) do końca 2011r
<p><u>Cel operacyjny 4</u></p> <p><i>Utworzenie i wdrożenie modelowych zachowań reagowania na sytuacje kryzysowe rodziny</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Utworzenie w GOPS efektywnej (na potrzeby programu) struktury organizacyjnej opierającej się na podejściu interdyscyplinarnym, 2) Stworzenie warunków do natychmiastowych indywidualnych, diagnostyczno-analitycznych form udzielania pomocy ofiarom przemocy poprzez zapewnienie możliwości natychmiastowej, anonimowej konsultacji, 3) Udzielanie kompleksowego wsparcia rodzinom wielodzietnym w jej funkcjach wychowawczej, opiekuńczej i socjalnej poprzez m.in. organizowanie: treningu umiejętności wychowawczych i interpersonalnych, terapii systemowej, poradnictwa, 4) Udzielanie wsparcia teoretycznego służącego poprawie umiejętności racjonalnego gospodarowania budżetem domowym, 5) Zapobieganie wykrytej eskalacji sytuacji kryzysowej w małżeństwie, 6) Wspecjalizowana reakcja na pozostałe zdarzenia traumatyczne w życiu rodziny. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) do końca I kwartału 2011r 2) do końca 2011r 3) w miarę potrzeb 4) cyklicznie 5) w miarę potrzeb 6) na bieżąco

Cel strategiczny IV

Systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb socjalnych Gminy Nowy Targ

Podmiot odpowiedzialny: GOPS

Sugerowane do zaangażowania w działania podmioty:

- Urząd Gminy w Nowym Targu,
- wolontariusze,
- pozostałe podmioty (załącznik) dopasowane przez Zespół ds. wdrażania SRPS

CELE OPERACYJNE	ZADANIA	TERMINY
<p><u>Cel operacyjny 1</u></p> <p><i>Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Monitoring potrzeb społecznych i możliwości ich zaspokojenia realizowany przez pracowników GOPS, 2) Wspieranie i upowszechnianie współpracy pomiędzy sektorem publicznym szczególnie w zakresie kreowania i realizacji zadań publicznych w temacie pomocy społecznej wynikających z niniejszej SRPS lub innych programów będących odzwierciedleniem potrzeb społecznych, 3) Aktualizowanie informacji dot. działalności GOPS w na stronach internetowych Gminy, 4) Budowa pozytywnego wizerunku służb socjalnych wśród mieszkańców Gminy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) na bieżąco 3) w miarę potrzeb 4) na bieżąco
<p><u>Cel operacyjny 2</u></p> <p><i>Rozwój potencjału GOPS</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Systematyczne, kierunkowe szkolenia dla osób realizujących działania z zakresu polityki społecznej na terenie Gminy celem lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne, 2) Rozwój systemu nagród dla pracowników GOPS, 3) Pomoc w rozwijaniu się wolontariatu jako formy wzmocnienia kadry socjalnej GOPS, 4) Wzmocnienie personelu o dodatkowych, kierunkowych specjalistów. 5) Relatywny do pojawiających się potrzeb – rozwój odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego 6) Organizowanie superwizji pracowników GOPS, 7) Prowadzenie działań przeciw „wypaleniu zawodowemu” pracowników GOPS 	<ol style="list-style-type: none"> 1) na bieżąco 2) do końca 2011r 3) na bieżąco 4) w miarę potrzeb, 5) w miarę potrzeb, 6) w miarę potrzeb 7) w miarę potrzeb
<p><u>Cel operacyjny 3</u></p> <p><i>Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów niniejszej SRPS</i></p> <p>termin realizacji celu: 2020r</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za prawidłowe wdrażanie zapisów dokumentu, 2) Prowadzenie czynności wdrożeniowych zgodnie z odpowiednim harmonogramem, 3) Gromadzenie informacji o wymogach i procedurach pozyskiwania środków finansowych na realizację działań zapisanych w Strategii z różnych źródeł, w tym w oparciu o fundusze strukturalne UE oraz innych grantodawców, 4) Coroczne dążenie do zabezpieczenia w budżecie Gminy potrzebnych środków finansowych na realizację zadań SRPS, 5) Pozyskiwanie pozabudżetowych środków na realizację zadań Strategii, 6) Pozyskiwanie nowych partnerów i motywowanie obecnych współrealizatorów Strategii do aktywnego uczestnictwa w wdrażaniu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) do końca 2010r 2) do końca 2020r 3) na bieżąco 4) cyklicznie 5) w miarę potrzeb 6) na bieżąco

IV. Uzasadnienie wyboru celów

Mając na uwadze zamieszczone w dokumencie – wnioski strategiczne, działania interwencyjne powinny ogniskować się wokół:

I. Podnoszenia poziomu życia mieszkańców niewydolnych socjalnie i ekonomicznie

Naturalnym jest, że człowiek posiada własne aspiracje, pragnienia, cele do których w ciągu życia zmierza i które nadają życiu temu sens. Jednakże coraz częściej w lokalnych społecznościach zdarza się, że nie wszyscy posiadają sposobność w pełni samodzielnie ten cel osiągnąć. Dlatego w takich przypadkach niezbędna jest pomoc instytucjonalna z zewnątrz bazująca głównie na wsparciu osobowym oraz wspomoczeniu technicznym i infrastrukturalnym.

Działania interwencyjne w tym obszarze koncentrować się będą na udzieleniu pomocy głównie osobom: ubogim, niepełnosprawnym, chorym, samotnym oraz tym znajdującym się w podeszłym wieku i wszystkim innym dotkniętym klęską wynikłą ze zdarzeń losowych. Główne czynniki wychwycone w macierzy SWOT przemawiające za koniecznością podjęcia działań w tym temacie to przykładowo.:

- zidentyfikowane powody wsparcia: (bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność), warto przypomnieć, że wymienione problemy - są to czołowe problemy, na które powołują się klienci GOPS powołują się ubiegając tym samym o pomoc, dodatkowo wskazać tu również można: zdarzenia losowe i klęski ekologiczne, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- oraz zagrożenia płynące z otoczenia: postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych; niekorzystne trendy w masowej kulturze pomijające problemy ludzi niezaradnych, ubogich, starych, niepełnosprawnych, chorych.

Uzasadniając wybór tego celu głównego można posłużyć się również *Deklaracją Praw Człowieka ONZ*. Znamienym jest tutaj następujący cytat: „Każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub jakiegokolwiek inne, pochodzenie narodowe lub społeczne majątek, urodzenie, lub jakąkolwiek inną sytuację”.⁶ Istnieje jeszcze jedna przesłanka skłaniająca autorów do wyselekcjonowania tego celu głównego. Mianowicie chodzi o stworzenie na terenie Gminy takich możliwości egzystencji każdej

⁶ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Art.2.

osobie, by w maksymalny możliwy sposób zrównać jej szanse do osób znajdujących się w zdecydowanie korzystniejszym położeniu życiowym.

Przykładowe akty prawne (poza wymienionymi wyżej) wymuszające na GOPS działania w tym obszarze to: Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*⁷, Ustawa z dnia 18 kwietnia o *stanie klęski żywiołowej*,⁸ Ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o *ochronie zdrowia psychicznego*.⁹

II. Wzmocnienie działań promujących zatrudnienie oraz aktywizujących lokalny rynek pracy

Rozpoznana sytuacja społeczna skłoniła autorów niniejszego dokumentu do nadania przywołanym problemom – wagi problemów strategicznych. Skoncentrowanie się na tym celu strategicznym wynika bezpośrednio z faktu, iż wiele problemów związanych z wykluczeniem społecznym oraz kształtowaniem się patologii w rodzinie i społeczeństwie wynika z utraty, bądź niemożliwości znalezienia pracy i w efekcie pojawienia się widma ubóstwa. Ma na to wpływ obniżenie statusu majątkowego, obniżenie poczucia własnej wartości. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*¹⁰ wskazuje, że wsparcie dla osób nieradzących sobie na rynku pracy ma być aktywne: powinno oferować szeroką gamę możliwości takich jak np. szkoleń, przekwalifikowania zawodowego, tworzenie nowych miejsc pracy, umożliwiać elastyczność w podejściu do zatrudnienia, ułatwiać znalezienie pracy osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji. Fakt ten dodatkowo powinien stanowić impuls do podjęcia działań wspierających osoby bezrobotne z terenu Gminy Nowy Targ w aktywnym wejściu lub powrocie na rynek pracy. Bezpośrednim przykładem uzasadnienia potrzeby realizacji zadań w tym obszarze, wynikającym z macierzy SWOT może być – odnotowany wzrost zarejestrowanego bezrobocia, brak rozwiązań systemowych w zakresie zwalczania bezrobocia, brak zainteresowania osób obciążonych problemami społecznymi w celu przekwalifikowania zawodowego. Nie można pominąć tu również takich negatywnych cech charakteryzujących osoby bezrobotne jak: brak wykształcenia średniego relatywnie młody wiek (do 25 roku życia), braki doświadczenia zawodowego, długotrwałym okres podostawania bez pracy, brakiem kwalifikacji zawodowych.

III. Zapewnienie warunków prawidłowej socjalizacji dziecka i redukcja zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny

⁷ Dz.U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 ze zm.

⁸ Ustawa z dnia 18 kwietnia o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 62, poz. 558)

⁹ Dz.U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 ze zm.

¹⁰ Dz. U. z dnia 1 maja 2004 r.

Jak powszechnie wiadomo – rodzina stanowi podstawowe środowisko w którym rodzą się i wychowują dzieci. Jest pierwszą i podstawową grupą społeczną, w której funkcjonuje człowiek. W obecnych czasach rodzina narażona została na wiele zagrożeń, którym dodatkowej negatywnej siły sprawczej dostarczają uwarunkowania gospodarcze. Utrudniony dostęp do środków finansowych, niewspółmierne do oczekiwanych warunki bytowe – rodzi wiele problemów i konfliktów. W efekcie pojawiają się ucieczki w uzależnienia, zachwianie poczucia miłości, przemoc. Występowanie i wzrost w/w zjawisk przyczynia się do wystąpienia negatywnych skutków, które najbardziej odczuwają dzieci.

Uwzględniając powyższe, szczególnej rangi nabiera stałe monitorowanie i reakcja pomocowa ukierunkowana na rodziny, które są obecnie i mogą być w przyszłości zagrożone trudną sytuacją życiową. Należy ponadto wyraźnie podkreślić, że jednym z głównych celów funkcjonowania pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie do ich życiowego usamodzielnienia i umożliwienia im życia w godnych warunkach, a także zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym patologiami społecznymi (w tym przemocą i alkoholizmem)¹¹. Uwzględniając powyższe oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Targu podają się zadania jakim jest przeciwstawienie się barierom prawidłowego funkcjonowania i rozwoju rodziny. Podnoszony cel to także próba przeciwstawienia się zachowaniom aspołecznym. Burzą one bowiem prawidłowy obraz społeczeństwa i rzutują w negatywny sposób na jego dalszy rozwój. Są też powodem wielu ludzkich cierpień i tragedii.

Działania składające się na postulowany cel strategiczny kierowane będą do rodzin, których zdiagnozowano zaburzenia w prawidłowym wykonywaniu procesów wychowawczych oraz pozostałych funkcji społecznych. Przedstawiona wyżej macierz SWOT wyraźnie wskazuje na potrzebę działań interwencyjnych. Mowa tu chociażby o następujących, negatywnych czynnikach wewnętrznych: potrzeba ochrony macierzyństwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, przemoc (szczególnie niepokojącymi są tu dane uzyskane z jednostki Policji), uzależnienia, za niskie dochody w stosunku do potrzeb bytowych rodzin, za mała edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej i niedostatki polityki informacyjnej Gminy w tym zakresie, wzrost liczby rodzin patologicznych. Nie można pominąć tutaj również zagrożeń: postępujące zmiany modelu życia – rozbijanie więzi rodzinnych i społecznych, wzrost skali patologii i dysfunkcji, bezradność, bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów.

¹¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

Uzasadnieniem są tutaj również następujące ustawy: Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,¹² czy Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy.¹³

IV. Systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb socjalnych Gminy Nowy Targ

Czynniki wychwycone w macierzy SWOT przemawiające za koniecznością podjęcia działań w tym temacie to m.in.: niedostateczny system przepływu informacji pomiędzy podmiotami w Gminie, nadmiar obowiązków zawodowych w stosunku do ilości zatrudnionej kadry w pomocy społecznej, za mała ilość środków finansowych na realizację działań pomocowych i profilaktycznych oraz brak spójności polityki finansowej w tym zakresie, zbyt silny wpływ czynników ekonomicznych, rynkowych na politykę społeczną, a także brak liderów społecznych, nikłe zaangażowanie społeczne. Także niekorzystne sygnały płynące z otoczenia stanowią tutaj ważny impuls do podjęcia odpowiednich działań. Zatem wykorzystując odpowiednie atuty Gminy należy w taki sposób skonstruować działania, aby skutecznie osłabiały negatywne oddziaływanie złej polityki makroekonomicznej oraz częstej zmiany przepisów i ich kolizji. Programowane działania muszą również stanowić próbę reakcji na obciążenie samorządów lokalnych kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych, brak rozwiązań uszczelniających system finansowania pomocy społecznej (pobieranie zasiłków z jednoznacznym uzyskiwaniem dochodów z innych źródeł) oraz szeregu pozostałych czynników mających niekorzystny wpływ na lokalny ład społeczny w Gminie Nowy Targ (ogólny wzrost skali patologii i dysfunkcji czy chociażby roszczeniowe postawy klientów wobec pomocy społecznej).

Wartym dodania jest tu również fakt, że należy bez wątpienia zorganizować taki sposób funkcjonowania polityki społecznej w Gminie by zapewnić jej maksymalną skuteczność uzyskując jednocześnie szereg wartości dodanych jakimi będą m.in. wzrost aktywności organizacji pozarządowych, uzupełnienie kadrowe GOPS, zwiększenie liczby wolontariuszy, stworzenie współpracy na linii samorząd lokalny – organizacje pozarządowe – mieszkańcy. Nie można pominąć tu równie istotnej kwestii jaką jest poprawne wdrożenie dokumentu Strategii. Nie powinno się bowiem dopuścić do momentu, gdy w chwili uchwalenia dokument kończy swój faktyczny byt.

¹² Dz.U. z 2003 r. nr 24 poz. 198 ze zm.

¹³ Dz.U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59 ze zm.

V. Spójność Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych z dokumentami różnych poziomów

5.1. Programy unijne

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW)

Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności stanowią dokument strategiczny wyznaczający kierunki realizacji polityki spójności UE w latach 2007-2013. Wytyczne, w odróżnieniu od rozporządzeń, które definiują cel i zakres wsparcia w ramach poszczególnych funduszy, dążą do zidentyfikowania obszarów, w których polityka spójności może najskuteczniej przyczynić się do realizacji priorytetów Wspólnoty zorientowanych na osiąganie celów odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Zgodnie ze zintegrowanymi wytycznymi dla wzrostu i zatrudnienia w ramach odnowionej agendy lizbońskiej programy otrzymujące wsparcie w ramach polityki spójności powinny dążyć do skoncentrowania zasobów na następujących trzech priorytetach:

- Priorytet 1 – zwiększaniu atrakcyjności państw członkowskich, regionów i miast poprzez poprawę dostępności, zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu usług oraz zachowanie stanu środowiska,
- Priorytet 2 – wspieraniu innowacyjności, przedsiębiorczości oraz rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez wykorzystywanie możliwości w dziedzinie badań i innowacji, w tym nowych technologii informacyjnych komunikacyjnych,
- Priorytet 3 – tworzeniu lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki.

Porównując cele strategiczne SRPS z priorytetami SWW zauważyć można, że każdy z przyjętych do realizacji celów wpisuje się w przedstawiony wyżej Priorytet 1. Ponadto Zauważyć należy zbieżność w/w Priorytetu 2 z celem strategicznym SRPS – II *Wzmocnienie działań promujących zatrudnienie oraz aktywizujących lokalny rynek pracy.*

5.2. Programy rządowe

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia (NSRO)

Bazując na zapisach Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska sporządziła – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013. Dokument ma za zadanie wspomaganie wzrostu

gospodarczego i zatrudnienia. Zapisy NSRO integrują główne priorytety UE z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy dokumentu, którym jest – Krajowy Program Reform, (odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej). NSRO stanowią fundament do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Za cel strategiczny NSRO uznaje się: Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju. Planuje się, że wspomniany cel będzie możliwy do osiągnięcia za pomocą następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

- Tworzenie warunków dla utrzymania trwałego i wysokiego tempa wzrostu gospodarczego,
- Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego,
- Podniesienie konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w tym szczególnie sektora usług,
- Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów,
- Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- Rozwój obszarów wiejskich.

Zestawiając z sobą – cele szczegółowe NSRO wraz z celami strategicznymi SRPS zauważyć można następującą kompatybilność:

- każdy cel strategiczny SRPS powiązany jest z NSRO w celu horyzontalnym – *Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej* oraz w celu horyzontalnym – *Rozwój obszarów wiejskich.*,
- ponadto analizując zapisy obydwu dokumentów dostrzec należy zbieżność postulatów celu horyzontalnego *Wzrost zatrudnienia poprzez rozwój kapitału ludzkiego oraz społecznego* (NSRO) oraz celu strategicznego II *Wzmocnienie działań promujących zatrudnienie oraz aktywizujących lokalny rynek pracy* oraz celu strategicznego IV *Systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb socjalnych Gminy Nowy Targ* (SRPS).

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)

Zasadność poddania korelacji celów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) z politykami niniejszego dokumentu wynika zasadniczo z możliwości przystąpienia ośrodków pomocy społecznej do realizacji projektów systemowych wynikających z Priorytetu VII Promocja integracji

społecznej (Podziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej). PO KL jest jednym z programów operacyjnych służących realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 i obejmuje całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w Polsce. PO KL jest kontynuacją programu Rozwój Zasobów Ludzkich (SPO RZL), a także drugiego priorytetu Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, w ramach których była możliwość finansowania inicjatyw o podobnym charakterze, tzw. projektów miękkich. Program składa się z dziesięciu priorytetów, z czego pięć pierwszych wdrażanych będzie na poziomie centralnym, a priorytet X Pomoc Techniczna obsługiwał będzie cały program.

Głównym celem PO KL jest – Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cele szczegółowe to:

1. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo;
2. Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego;
3. Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce;
4. Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy;
5. Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania prawa i polityk, świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa;
6. Wzrost spójności terytorialnej.

Dokonując analizy przywołanych celów nasuwa się wniosek, że zdecydowana większość z nich (cele nr. 1, 3, 4) skierowana jest na eliminację różnego rodzaju barier (m.in. organizacyjnych, psychologicznych, kompetencyjnych) z jakimi borykają się osoby, których dotyczy marginalizacji społeczna. Z przedstawionego katalogu celów dostrzec można także te, kładące zasadniczy nacisk na ograniczenie obszarów występowania wykluczenia społecznego (cel nr. 2), wzmacniające potencjał administracji publicznej (cel nr. 5) oraz wywołujące wzrost poziomu spójności terytorialnej (cel nr. 6).

Spójne problemy PO KL i SRPS to przede wszystkim: eliminacja wskazanych wyżej barier, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego, zwiększenie zdolności administracji publicznej. Ma to swoje odzwierciedlenie w każdym z celów strategicznych ujętych w SRPS w Nowym Targu.

Małopolski Regionalny Program Operacyjny (MRPO)

Małopolski Regionalny Program Operacyjny jest jednym z 16 Regionalnych Programów

Operacyjnych za pomocą których samorzady poszczególnych województw realizować będą zapisy NSRO. Cel główny MRPO to - *Wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia w Małopolsce*. Obszary na jakie pogrupowane zostały przewidziane do realizacji inwestycje pogrupowane zostały w ośmiu osiach priorytetowych:

1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy
2. Gospodarka regionalnej szansy
3. Turystyka i przemysł kulturowy
4. Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego
5. Krakowski Obszar Metropolitarny
6. Spójność wewnątrzregionalna
7. Infrastruktura ochrony środowiska
8. Współpraca międzyregionalna
9. Pomoc techniczna

Zbieżność zapisów MRPO i SRPS zauważyć można na przykładzie osi nr 6 *Spójność wewnątrzregionalna*, której celem operacyjnym jest *Zmniejszenie infrastrukturalnych barier w dostępie do usług społecznych*. Powiązane z tym są cele strategiczne SRPS o nr I, III, IV, które przewidują działania wzmacniające infrastrukturę społeczną.

Strategia Rozwoju Kraju (SRK)

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 jest to podstawowy dokument strategiczny, w którym określone zostają cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny ten rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju stanowi punkt odniesienia dla innych strategii i programów rządowych oraz dla programów i strategii opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Zaprezentowana w SRK wizja Polski do roku 2015 prezentuje się następująco:
„Polska w 2015 roku to kraj o wysokim poziomie i jakości życia mieszkańców oraz silnej i konkurencyjnej gospodarce, zdolnej do tworzenia nowych miejsc pracy”.

Wytyczone priorytety umożliwiające osiągnięcie wskazanej wizji w SRK to:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki,
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
5. Rozwój obszarów wiejskich,

6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Analiza spójności dokumentów SRK oraz SRPS wykazała, że szczególnie dostrzegalne są koncepcje rozwojowe zamieszczone w następujących priorytetach SRK: Rozwój obszarów wiejskich, Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości, Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa, Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej. W wymienione koncepcje (priorytety) wpisują się poszczególne działania SRPS ogniskujące się głównie wokół zwiększenia poziomu zatrudnienia, wzmocnienia spójności społecznej oraz doposażeniu i modernizacji infrastruktury.

5.3. Programy regionalne i lokalne

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM)

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego jest najważniejszym dokumentem przygotowanym przez samorząd województwa, określającym cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie regionu. Zbieżność SRPS ze strategią wojewódzką dostrzegalna jest już w wizji regionu małopolskiego, gdzie zwrócono uwagę na problematykę społeczną. Wizja województwa brzmi: *Małopolska regionem szans wszechstronnego rozwoju ludzi i nowoczesnej gospodarki, silnym aktywnością swych mieszkańców, czerpiącym z dziedzictwa przeszłości i zachowującym tożsamość w integrującej się Europie.*

Strategia województwa obejmują następujące pola aktywności:

- konkurencyjność gospodarcza,
- rozwój społeczny i jakość życia,
- potencjał instytucjonalny.

Szczególnie istotnym, w kontekście problematyki społecznej, jest pole: *rozwój społeczny i jakość życia*, które decyduje o atrakcyjności i spójności regionu jako bezpiecznego i przyjaznego miejsca zamieszkania oraz pobytu. Ponadto elementy charakterystyczne dla pola *potencjał instytucjonalny* również można odnaleźć w zapisach SRPS. W ślad za czym można stwierdzić, że każdy z celów strategicznych ujętych w SRPS można uznać za kompatybilny z przywołanymi wyżej dwoma polami aktywności SRWM.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarskiego Powiatu Nowotarskiego (SRS-GPN)

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nowotarskiego na lata 2006-2015 jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowującym politykę Powiatu w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasu i tworzącym ramy dla pro-rozwojowych

programów i projektów realizacyjnych.¹⁴

Autorzy dokumentu wypracowali wizję Powiatu, nadając jej następujące brzmienie:

Powiat nowotarski - gościnnie i otwarty na współpracę – górski region zrównoważonego rozwoju,
wykorzystujący walory naturalne i dziedzictwo kulturowe dla turystyki i
przedsiębiorczości.

Uznali również, że misją Powiatu jest aktywność w sześciu obszarach:

1. Bezpieczeństwo i polityka społeczna
2. Edukacja i kultura
3. Gospodarka
4. Infrastruktura
5. Środowisko przyrodnicze
6. Zarządzanie i współpraca na rzecz rozwoju

W kontekście zainteresowań SRPS szczególnego znaczenia nabiera tutaj przede wszystkim przywołany wyżej obszar nr 1 – *Bezpieczeństwo i polityka społeczna*, który w sposób bezpośredni skorelowany jest z myślą przewodnią niniejszego dokumentu. Za kolejne powiązanie tematyczne dokumentu SRPS i SRS-GPN uznać można również obszar 2 – Edukacja i kultura oraz obszar 6 - *Zarządzanie i współpraca na rzecz rozwoju*.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nowy Targ (SRS-GGNT)

Jak na wstępie wspominają autorzy dokumentu - Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Nowy Targ na lata 2007-2013 jest podstawowym dokumentem programowym ukierunkowanym na tworzenie polityki Gminy w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego w wyznaczonym horyzoncie czasu i tworzącym ramy dla prorozwojowych programów i projektów realizowanych przez Gminę oraz organizujących aktywność innych grup i partnerów.

SRS-GGNT obejmuje cztery obszary aktywności:

1. Gospodarka i infrastruktura
2. Środowisko
3. Edukacja
4. Kultura
5. Bezpieczeństwo

Poddając analizie w/w obszary oraz czytając cele strategiczne ujęte w niniejszej SRPS zauważyć należy, że w obszar - *Gospodarka i infrastruktura* wpisuje się Cel strategiczny I SRPS - *Podnoszenie*

¹⁴ www.nowotarski.pl

poziomu życia mieszkańców niewydolnych socjalnie i ekonomicznie. Kontynuując analizę dostrzec można następne powiązania. W obszarze – Edukacja odnajduje swoje miejsce Cel strategiczny III - Zapewnienie warunków prawidłowej socjalizacji dziecka i redukcja zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny. W dalszej kolejności, do obszaru – Bezpieczeństwo można przeszeregować cele strategiczne SRPS o nr III i IV czyli odpowiednio – Zapewnienie warunków prawidłowej socjalizacji dziecka i redukcja zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny oraz Systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb socjalnych Gminy Nowy Targ.

VI. Zarządzanie Strategią Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

6.1. Wdrażanie

Aby narzędzie jakim jest SRPS mogło określane być mianem skutecznego – musi być logistycznie wdrażane w otoczenie. Nie jest możliwym bowiem, aby wdrażanie dokumentu uwiecznione zostało sukcesem bez wcześniejszego podziału prac ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczenia osoby na miejsce lidera, która będzie pracowała nad komunikacją i motywacją oraz kształtowała system pomocy w realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Proponuje się aby na potrzeby niniejszej SRPS przyjęty został następujący harmonogram prac przy wdrożeniu dokumentu.

Tab.2. Harmonogram wdrażania SRPS

L.p.	ZADANIA IMPLEMENTACYJNE	Termin realizacji	Podmiot odpowiedzialny
1	Przyjęcie SRPS przez kierownictwo GOPS	Do końca 2010r	Kierownik GOPS
2	Przedłożenie SRPS na sesję Rady Gminy celem jej uchwalenia	Do końca 2010r	Kierownik GOPS
4	Publikacja SRPS w BIP	Do końca 2010r	Kierownik GOPS
	Przebudowa wewnętrznych struktur GOPS (wyznaczenie koordynatora oraz przeszerogowanie pozostałym pracownikom poszczególnych obowiązków przy wdrażaniu dokumentu)	Do końca 2010r	Kierownik GOPS
5	Oficjalne powołanie - Zespołu ds. wdrażania SRPS i budowa jego struktur (w drodze zarządzenia/decyzji)	Do końca 2010r	Kierownik GOPS
6	Opracowanie reguł funkcjonowania zespołu wdrażającego SRPS	Do końca 2010r	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS
7	Przeszerogowanie poszczególnych (zidentyfikowanych wcześniej) partnerów społeczno-gospodarczych do konkretnych obszarów działań	Do końca I kwartału 2011r	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowy Targ
na lata 2011-2020

8	Opracowanie systemu monitoringu	Do końca I kwartału 2011r	Zespołu ds. wdrażania SRPS
9	Opracowanie systemu ewaluacji	Do końca I kwartału 2011r	Zespołu ds. wdrażania SRPS
10	Opracowanie zasad aktualizacji i operacjonizacji	Do końca I kwartału 2011r	Zespołu ds. wdrażania SRPS
11	Opracowanie zasad działań promocyjnych	Do końca I kwartału 2011r	Zespołu ds. wdrażania SRPS
12	Zaproponowanie odpowiednich wskaźników/mierników postępów wdrożeniowych	Do końca I kwartału 2011r	Zespół ds. wdrażania SSRPS
13	Zabezpieczanie odpowiedniego zaplecza administracyjnego	Do końca I kwartału 2011r	Kierownik GOPS
14	Określenie, dobór i przeszerogowanie właściwych instrumentów - realizacji poszczególnych celów	Do końca I kwartału 2011r	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS
15	Pobudzanie lokalnego środowiska do udziału w procesach wdrażania	Na bieżąco	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS
16	Realizacja celów SRPS	Na bieżąco	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS
17	Opracowanie corocznego raportu z postępów wdrożeniowych i jego upublicznienie	Cyklicznie (co roku)	Zespołu ds. wdrażania SRPS
18	Opracowanie końcowego raportu oceniającego realizację ze względu na osiągnięte cele i zrealizowane zadania. Porównanie wielkości poniesionych nakładów finansowych na realizację zadań inwestycyjnych z uzyskanymi efektami.	Do końca 2020r	Kierownik GOPS i Zespołu ds. wdrażania SRPS
16	Przyjęcie raportu z realizacji	Do końca 2020r	Wójt Gminy Nowy Targ
17	Upublicznienie raportu z realizacji	Do końca 2020r	Kierownik GOPS

6.2. Narzędzia wspomagające wdrażanie programu i działania pomocnicze

Jak widać powyżej – przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w pewne narzędzia docelowo, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów SRPS.

6.2.1. Monitoring

Istnieje wiele definicji monitoringu wykorzystywanego przy wdrażaniu programów interwencji publicznej. Można zatem przyjąć na potrzeby niniejszej SPRS, że monitoring – jest to stwierdzenie przy wykorzystaniu wcześniej określonych wskaźników, faktycznego stanu rzeczy (postępów i skutków interwencji publicznej). Jest on prowadzony w sposób ciągły, co w praktyce oznacza regularne sprawdzanie postępów w określonych interwałach. Na jego podstawie dokonuje się ocen – ewaluacji.¹⁵

Mając wyżej przywołaną definicję na uwadze oraz rekomendacje dotyczące wdrażania SRPS, niezbędnym zabiegiem wydaje się być ustanowienie systemu gromadzenia wiążących informacji statystycznych i finansowych – przez powołany Zespół ds. wdrażania SRPS. Informacje te powinny dotyczyć i stanowić skwantyfikowany (tj. wyrażony w liczbach) obraz warunków i stanu społecznego gminy oraz skuteczności przyjętych rozwiązań.

Logiczną zatem jest potrzeba uwzględnienia w trakcie kompletowania Zespołu wdrożeniowego – osoby odpowiedzialnej za budowę i archiwizację baz danych w oparciu o pozyskiwane informacje pierwotne (dotyczące realizacji poszczególnych celów i zadań – kompletowane dwa razy do roku) oraz wtórne (pochodzenia głównie z publicznych baz danych np. GUS).

Pomimo obarczenia jednej osoby odpowiedzialnością za monitorowanie postępów wdrożeniowych, sam system monitorowania winien budowany być przez cały Zespół wdrożeniowy a późniejsze działania opierać powinny się na fundamencie sprawnego przepływu, gromadzenia, pozyskiwania, przetwarzania, analizowania oraz udostępniania informacji w postaci pomiędzy:

- poszczególnymi członkami Zespołu wdrożeniowego,
- podmiotami społeczno-gospodarczymi angażującymi się w działania,
- pozostałymi pracownikami urzędu gminy,
- społecznością lokalną (w drodze publikacji opracowań, raportów, ekspertyz).

Ważnym elementem jest dobór odpowiednich wskaźników do monitorowania postępu założonych celów (w myśl wspomnianej wyżej zasady SMART).

6.2.2. Ewaluacja

Nieodłącznym elementem procesu zarządzania utworzoną SRPS jest także ewaluacja skuteczności podejmowanych działań. W literaturze przedmiotu definiuje się tego rodzaju działania jako określenie wartości polityki, programu lub projektu w odniesieniu do wcześniej zdefiniowanych kryteriów i w oparciu o odpowiednie informacje. Takie zdefiniowanie terminu oznacza, że od podmiotu, który dokonuje ewaluacji programu oczekuje się sformułowania pewnych sądów wartościujących wydanych

¹⁵ M. Kozak, A. Pyszkowski, R. Szewczyk *Słownik rozwoju regionalnego*, Polska Agencja Rozwoju Regionalnego, s. 14.

na podstawie wcześniej określonych kryteriów oraz na wnioskach zebranych w trakcie działań informacyjnych.¹⁶

Ewaluacja jak każde świadome działanie powinna spełniać określone funkcje. Takie stwierdzenie odnosi się również do zarządzania programami z zakresu interwencji publicznych. Do funkcji tych zaliczają się: poprawa planowania, poprawa wdrażania i kontroli jakości zarządzania interwencją publiczną, wzmocnienie odpowiedzialności, wspieranie procesów uczenia się, wzmacnianie partnerstwa pomiędzy uczestnikami realizowanego przedsięwzięcia.¹⁷ Mając te informacje na uwadze stwierdzić można, że podstawowym celem każdej ewaluacji jest podnoszenie jakości, spójności i skuteczności interwencji publicznych.¹⁸

Przed rozpoczęciem wdrażania dokumentu proponuje się zaplanowanie i przeprowadzenie następujących typów ewaluacji ze względu na czas ich realizacji:¹⁹

- ewaluacja mid-term (w połowie) – ma miejsce w trakcie realizacji programu. Ewaluacja ta poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji programu. Jej istotną rolą jest również ocena poczynionych na etapie programowania założeń, w tym szczególnie celów oraz przyjętych wskaźników oraz aktualnego kontekstu realizacji przedsięwzięcia. Bada też, czy od czasu ewaluacji ex ante nie zaszły zmiany w otoczeniu ekonomiczno-społecznym programu. Ewaluacja mid-term bazuje na informacjach zbieranych w ramach systemu monitoringu opierając się na wskaźnikach wyznaczonych w trakcie badania ex ante. Ma naturę formatywną – tzn. w zależności od jej wyników mogą być dokonywane poprawki w zakresie sposobów realizacji programu będącego przedmiotem badania.
- ewaluacja ex post (końcowa) podsumowuje oraz ocenia program jako całość, szczególnie pod względem jego efektów, po jego zrealizowaniu. Analizuje go przede wszystkim w kategoriach efektywności, skuteczności oraz jakości wykorzystania zasobów przeznaczonych na realizację.

Warto zaznaczyć, że w ewaluacji tego typu można odnaleźć miejsce dla zestawienia efektów: które przyniosła interwencja (nieoczekiwanych), które były oczekiwanymi. Ma to szczególne znaczenie, gdyż ewaluacja ex-post służy nie tylko kompleksowemu

¹⁶ T. Kierzkowski *Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s.12

¹⁷ J. Starga-Piasek, A. Hryniewiecka (red.) *O potrzebie ewaluacji w pomocy społecznej*, Instytut Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 2008, s. 28.

¹⁸ A. Haber (red.) *Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2007, s. 19.

¹⁹ K. Ekiert *Ewaluacja w administracji publicznej funkcje, standardy i warunki stosowania*, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, sierpień 2004, s.15-16.

podsumowaniu realizacji przedsięwzięcia, ale stanowi również cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych programów tego typu.

Z uwagi na charakter i przeznaczenie opisywanej ewaluacji (ewaluacja tematyczna, dotycząca lokalnego programu celowanego w sferę społeczną) – proponuje się aby działania realizowane były przez osoby bezpośrednio zaangażowane w jego realizację (Zespół ds. wdrażania SRPS). Zatem realizowane czynności przyjmą charakter autoewaluacji i mają na celu w głównej mierze – badanie jakości przedsięwzięcia, a w konsekwencji jego doskonalenie. Proponowane rozwiązanie pozwoli na zidentyfikowanie pojawiających się w trakcie wdrażania problemów, a w efekcie przyczyni się do zwiększenia poziomu zgodności realizacji przedsięwzięcia z przyjętymi założeniami.

W takim przypadku warto uzupełnić działania o ewaluację typu on-going (w trakcie, na żądanie), która jak już wspomniano posiada charakter uzupełniający oraz może być prowadzona niezależnie od wyżej wymienionych trzech metod. Prowadzona jest w trakcie trwania interwencji jednak nie można postawić znaku równości pomiędzy ewaluacją on-going a monitoringiem gdyż jej zadaniem jest dokonanie pogłębionej oceny wybranych problemów, niekiedy zdiagnozowanych właśnie podczas realizacji innych ewaluacji (zatem jest to instrument wspomagający funkcjonowanie monitoringu). Ta metoda ewaluacji skupia się na zarządzaniu realizacją interwencji, diagnozuje i analizuje problemy pojawiające się w ich trakcie oraz poszukuje możliwości ich rozwiązania (wspiera ewentualny proces modyfikacji w trakcie realizacji: cele, sposoby działania, warunki wdrażania).²⁰

Zespół wdrażający projektując działania autoewaluacyjne powinien uwzględnić w nich następujące kategorie badawcze: przedmiot badania (opis), hipotezy badawcze, kryteria, metody badawcze wraz z próbą badawczą, harmonogram, formy prezentacji wyników. Stosując tą metodę (autoewaluację) pamiętać należy, że jest ona uzasadniona w przypadku, gdy wynikami badań zainteresowani są realizatorzy przedsięwzięcia. W przypadku, gdy konkluzje badawcze przydatne będą „na zewnątrz” – wyniki prowadzonej autoewaluacji stanowić będą wartościowe źródło informacji przy pracach niezależnych ekspertów (tzw. ewaluacje zewnętrzne).

Tym, co nadaje sens ewaluacji w procesie zarządzania programem jest wykorzystanie sformułowanych rekomendacji będących wynikiem takiego badania. W innym przypadku ewaluacja traci sens jako instrument zarządzania programem. Jednocześnie jest to element wiążący z kolejnym opisywanym fragmentem opracowania tj. aktualizacją. Wyniki ewaluacji są podstawą do aktualizacji.

Rekomenduje się aby częściowy przegląd programów miał miejsce co najmniej raz w roku, natomiast obszerną, całościową ocenę należy przygotowywać nie rzadziej niż raz na pięć lat.²¹

²⁰ *Ewaluacja – kwestie ogólne*, Polskie Towarzystwo Ewaluacyjne, Warszawa 2005, s. 7.

²¹ D.Morison *Rozwój Gospodarczy. Strategia dla samorządów lokalnych.*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa, s.97.

6.2.3. Aktualizacja i operacjonizacja

Aktualizacja – stanowi wysoce istotny element w procesach wdrożeniowych. Istotność ta wynika z zasad planowania strategicznego. Dodatkowo potrzeba aktualizowania przyjętych polityk wynika z samego otoczenia, które przechadzać nieustanne procesy transformacyjne powoduje między innymi, że cele operacyjne tracą z czasem swoją aktualność i struktura projekcyjna dokumentu wymagać będzie przebudowy.

Sugerowanym jest, aby proces aktualizacji SRPS uzależniony był od wyników prowadzonych badań ewaluacyjnych. To w myśl ich interpretacji Zespół wdrożeniowy, na będzie na bazie spotkań roboczych i konsultacji społecznych – wprowadzać będzie wypracowane zmiany. Wyniki prac aktualizacyjnych przedstawić należy do wiadomości publicznej.

Równie istotnym jak wdrażanie jest operacjonizowanie celów SRPS. Za przesłankę prowadzenia działań tego typu uznać można chociażby fakt, że SRPS budowana jest na pewnym poziomie ogólności, a uszczegóławianie jej zapisów powinno odbywać się w kolejnych fazach wdrażania dokumentu. Tworzenie programów operacyjnych w oparciu SRPS z wyraźnym ujęciem bardzo szczegółowych zadań powinno dotyczyć tych sfer problemowych, które Kierownictwo ośrodka uzna za szczególnie newralgiczne, lub konieczność interwencji w danym obszarze przyjmuje charakter dyrektywny. Przykładami programów operacyjnych najczęściej tworzonych na bazie SRPS są: program pomocy dziecku i rodzinie, program przeciwdziałania przemocy.

6.2.4. Pozostałe działania pomocnicze

Po pierwsze – *promocja* – informacje dotyczące planowanych działań powinny być podawane do publicznej wiadomości. Można tego dokonywać za pomocą narzędzi takich jak np.: tablice informacyjne w urzędzie gminy i strategicznych miejscach na jej terenie, prasa lokalna, plakaty, ulotki, Internet, spotkania z mieszkańcami. W tym obszarze działań nie można pominąć koncepcji PRu.

Po drugie - *administracja* – za istotne rozwiązanie uznano także zabezpieczanie zaplecza administracyjnego. Chodzi tu głównie o archiwizację powstałych w wyniku wdrażania dokumentów oraz zarządzanie bieżącymi sprawami mniejszej rangi. Takie podejście do sprawy pozwoli rozgraniczy działania implementacyjne na strategiczne i operacyjne, co w efekcie pozwoli skoncentrować uwagę Zespołu wdrożeniowego na sprawach kluczowych.

Po trzecie – *instrumenty* – każdy cel aby mógł być poprawnie realizowany powinien posiadać również paletę odpowiednich instrumentów realizacji. Narzędzia te powinny skutecznie zapewniać realizację przyjętej wizji danej jednostki organizacyjnej. Do instrumentów tych zaliczają się:

- lokalna infrastruktura (społeczna lub/i gospodarcza)

- dostępne instrumenty finansowe,
- instrumenty prawo-organizacyjne,
- instrumenty promocyjno-informacyjne,
- programy i plany (w tym przypadku wspomniane wyżej – dokumenty operacjonizujące).

Zaprezentowany powyżej katalog nie jest zbiorem zamkniętym. Za przykład posłużyć to może tzw. kapitał społeczny (w rozumieniu mobilizacji społecznej czyli m.in. gotowości do: podejmowania działań na rzecz ogółu, udzielania się w zgromadzeniach i akcjach organizowanych przez wspólnotę lokalną.).

VII. Załączniki

7.1. Diagnoza społeczna

Gmina Nowy Targ należy do największych pod względem liczby ludności gmin podhalańskich; składa się na nią 21 sołectw (20 wsi) położonych w sąsiedztwie Nowego Targu, gdzie znajduje się siedziba urzędu gminy (siedziba GOPS – Ludźmierz). Powstała w roku 1976 z połączenia gmin zbiorowych w Łopusznej i Ludźmierzu. Obejmuje obszar 207,62 km², zamieszkiwany przez ponad 22 000 osób.

Do Gminy należą wsie: Dębno, Długopole, Dursztyn, Gronków, Harkłowa, Klikuszowa, Knurów, Krauszów, Krempachy, Lasek, Ludźmierz, Łopuszna, Morawczyna, Nowa Biała, Obidowa, Ostrowsko, Pyzówka, Rogoźnik, Szlembark, Waksmund oraz sołectwo Trute.²²

Tab.3. Ludność Gminy Nowy Targ (lata 2005-2009)

stan ludności w poszczególnych latach według płci	2005r		2006r		2007r		2008r		2009r	
	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety
	10923	11094	10949	11182	11046	11306	11111	11380	11211	11448
ogółem	22017		22131		22352		22491		22659	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabelicy – liczba osób wzrosła. W strukturze mieszkańców (wg płci) w każdym z badanych lat przeważają kobiety. Wzrost liczby mieszkańców bezwątpienia stanowi dobry prognostyk na przyszłość.

Tab.4. Struktura wiekowa ludności (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	6 029	5 856	5 777	5 680	5 553
Ludność w wieku produkcyjnym	13 131	13 353	13 576	13 820	14 051
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2 857	2 922	2 999	2 991	3 055

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza danych zawartych w tabelicy pozwala stwierdzić, że społeczeństwo zamieszkujące Gminę stanowi społeczność relatywnie młodą. Świadczy o tym przewaga ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

²² <http://ugnowyartarg.pl/>

Tab.5. Saldo migracji (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Zameldowania ogółem	156	157	232	189	170
Wymeldowania ogółem	135	137	155	97	140
Saldo	21	20	77	92	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wyniki badania pozwalają stwierdzić kolejną pozytywną cechę demograficzną Gminy. Wartość salda migracji w badanych pięciu latach – przyjmuje wartości dodatnie.

Tab.6. Wybrane wskaźniki modułu gminnego (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
ludność na km²	106	107	108	108	109
kobiety na 100 mężczyzn	102	102	102	102	102
małżeństwa na 1000 ludności	5,2	4,8	6,1	6,2	5,8
urodzenia żywe na 1000 ludności	11,0	11,0	12,1	12,4	12,2
zgony na 1000 ludności	7,6	7,4	6,2	7,8	6,9
przyrost naturalny na 1000 ludności	3,4	3,6	5,9	4,6	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dane zestawione w tablicy nr 6 nasuwają następujących spostrzeżeń:

- w badanych latach nastąpił wzrost gęstości zaludnienia (nie wywołuje to jednak rażących konsekwencji, przedstawione wartości są porównywalne w skali chociażby powiatu),
- wskaźnik feminizacji przedstawiał niewielką przewagę kobiet nad mężczyznami w Gminie. Względnie zrównoważenie liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn posiada pozytywne wpływy na demografię i sferę relacji społecznych w gminie.,
- wzrostowi uległy wartości wskaźników: małżeństwa na 1000 ludności, urodzenia żywe na 1000 ludności, przyrost naturalny na 1000 ludności,
- obniżeniu uległa wartość wskaźnika - zgony na 1000 ludności.

Interpretując w/w zdarzenia uznać je można za korzystne z punktu widzenia demografii Gminy.

Tab.7. Gospodarka mieszkaniowa – wybrane informacje (lata 2005-2008)

	2005r	2006r	2007r	2008r
liczba mieszkań	5 164	5 211	5 277	5 324
liczba izb	24 008	24 295	24 704	24 992
powierzchnia użytkowa mieszkań	500 504	508 478	519 207	526 584
% mieszkań wyposażonych w wodociąg	93,6	93,6	93,7	93,8
% mieszkań wyposażonych w łazienkę	87,3	87,4	87,5	87,6
% mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie	71,6	71,8	72,2	72,4
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 os. (m²)	22,7	23,0	23,2	23,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Czytając tablicę nr 7 staje się widocznym, że wzrost wartości nastąpił w każdej z analizowanych pozycji. Przedstawiona sytuacja świadczy o stosunkowo dobrym zapleczu lokalowo-mieszkalnianym oraz o zadawalającym poziomie standardu wyposażenia w instalacje sanitarne.

Tab.8. Ochrona zdrowia (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Zakłady opieki zdrowotnej	6	6	6	5	6
Apteki	3	2	2	1	0
Punkty apteczne	1	2	2	1	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie opisywanej jednostki istnieje sześć zakładów opieki zdrowotnej oraz trzy punkty apteczne. Dodatkowo specjalistyczną opiekę medyczną zapewnia – Podhalański Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II. Trakcie prowadzonego procesu diagnostycznego nie napotkano na sygnały oznajmiające o dysproporcji – liczba potrzebujących do liczba placówek opieki zdrowotnej.

Tab.9. Edukacja podstawowa (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Szkoły podstawowe	20	20	20	19	19
Gimnazja	4	4	6	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Nowy Targ funkcjonuje – dziewiętnaście szkół podstawowych i sześć gimnazjów. Również w tym obszarze – nie napotkano na sygnały oznajmiające o dysproporcji – liczba potrzebujących do liczba placówek opieki zdrowotnej.

Tab.10. Gospodarstwa domowe – finanse (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 os. (zł)	672,78	702,48	776,58	889,44	900,35
Przeciętne miesięczne dochody na 1 os. (zł)	732,27	765,10	864,37	1 000,7	1 041,73
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym w %	b.d.	16	17	15	b.d.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poziom minimalnego wynagrodzenia za prace (na podstawie właściwego obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów) w okresie od 01.01.2009 r. do 31.12.2009 r. wynosił - 1276,00 zł. Odnosząc tą informację do danych zamieszczonych w tablicy nr 10 – zauważyć można sygnały o istniejącym ubóstwie wśród mieszkańców Gminy.

Warto w tym miejscu prześledzić sytuację na lokalnym rynku pracy. Dostępne dane

Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu (lata 2008 i 2009) dostarczają następujących informacji:²³

- liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne równa była – 672 osoby (2009r) oraz 473 osoby (2008r). Zauważyć zatem należy wzrost liczby osób bezrobotnych.,
- w strukturze bezrobotnych wg płci w roku 2009 przeważali mężczyźni (342 osoby), z kolei rok wcześniej (2008) większość stanowiły kobiety – 266 osób.,
- w roku 2009 zdecydowana większość osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy charakteryzowała się (kolejno): brakiem wykształcenia średniego (422 osoby), relatywnie młodym wiekiem (do 25 roku życia – 255 osób), brakiem doświadczenia zawodowego (244 osoby), długotrwałym okresem podostawiania bez pracy (186 osób), brakiem kwalifikacji zawodowych (180 osób).

Tab.11. Sytuacja lokalnych finansów publicznych Gminy (lata 2005-2009)

	2005r	2006r	2007r	2008r	2009r
Dochody gminy (zł)	35 484 696,00	44 381 012,30	46 350 235,78	51 358 519,25	57 240 886,49
Wydatki gminy (zł)	37 283 574,00	44 510 961,07	46 991 456,28	55 303 335,70	59 480 013,21
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (zł)	5 186 867,00	8 643 456,43	9 466 983,99	9 289 453,22	9 613 292,90

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Badając informacje wynikające z tablicy nr 11 wywnioskować można, że wydatki Gminy w śledzone w latach 2005-2009 przewyższały jej dochody – dają ujemny wynik salda w każdym z badanych lat z osobna. Ponadto w 2009r wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej stanowiły zaledwie – 16%.

Zaplecze rozwoju kulturalnego mieszkańców Gminy stanowi:

- Gminny Ośrodek Kultury w Łopusznej,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Nowym Targu z siedzibą w Waksmundzie posiadająca filie (w: Harklowej, Gronkowie, Krempachach, Nowej Białej, Ostrowska, Rogoźniku, Krauszowie, Lasku, Klikuszowej, Pyzówce, Ludźmierzu, Łopuszna),
- liczne stowarzyszenia, kluby i instytucje, które przedstawiono w załączniku.

Tab.12. Charakterystyka problemów społecznych w Gminie (lata 2007-2009)

²³ <http://www.pup.nowytarg.pl/>

problem - bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem (ogółem)	218	238	251
miejsce pośród pozostałych problemów	I	I	I
trend (lata 2007-2009)	b.d.	wzrost	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	9,1	5,4
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	28	30	33
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	szczególnie istotny	szczególnie istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Waksmund
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	31
problem - długotrwała lub ciężka choroba	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	169	177	202
miejsce pośród pozostałych problemów	III	II	II
trend (lata 2007-2009)	b.d.	wzrost	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	4,7	14,1
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	22	23	27
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	szczególnie istotny	szczególnie istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ludźmierz
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	11
problem – niepełnosprawność	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	184	122	98
miejsce pośród pozostałych problemów	II	III	IV
trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	spadek
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	-33	-20
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	24	16	13
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	szczególnie istotny	szczególnie istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ostrowsko
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	15
problem – bezrobocie	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	103	101	108
miejsce pośród pozostałych problemów	IV	IV	III
trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	-2	7
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	13	13	14
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	szczególnie istotny	szczególnie istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ostrowsko
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	14
problem – ubóstwo	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	44	46	52
miejsce pośród pozostałych problemów	V	VI	V
trend (lata 2007-2009)	b.d.	wzrost	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	5	13
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	6	6	7

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowy Targ
na lata 2011-2020

ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	szczególnie istotny	szczególnie istotny	szczególnie istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Gronków i Ostrowsko
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	po 4 w każdej
problem – klęska żywiołowa lub ekologiczna	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	8	68	0
miejsce wśród pozostałych problemów	VIII	V	-
trend (lata 2007-2009)	b.d.	wzrost	spadek
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	750	-100
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	1	7	0
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	-
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	b.d.
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	b.d.
problem - alkoholizm lub narkomania	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	19	15	17
miejsce wśród pozostałych problemów	VI	VII	VI
trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	-21	13
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	2	2	2
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Waksmund
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	2
problem - zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	9	2	14
miejsce wśród pozostałych problemów	VII	X	VII
trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	-77	600
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	1	0	2
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ludźmierz
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	5
problem - potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	8	4	7
miejsce wśród pozostałych problemów	VIII	IX	VIII
trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	wzrost
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	50	75
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	1	0,5	1
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ostrowsko i Nowa Biała
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	po 1 w każdej
problem - przemoc w rodzinie	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	6	5	3
miejsce wśród pozostałych problemów	IX	VIII	X

trend (lata 2007-2009)	b.d.	spadek	spadek
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	-16	-40
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	0,7	0,7	0,4
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	istotny	istotny	istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Ludźmierz
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	2
problem - trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	1	5	5
miejsce spośród pozostałych problemów	XI	VIII	IX
trend (lata 2007-2009)	b.d.	wzrost	bezruch
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	400	0
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	0	0,6	0,6
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	mniej istotny	mniej istotny	mniej istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Rogoźnik i Ludźmierz
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	po 1 w każdej
problem – bezdomność	2007r	2008r	2009r
liczba osób objętych wsparciem	2	2	2
miejsce spośród pozostałych problemów	X	X	XI
trend (lata 2007-2009)	b.d.	bezruch	bezruch
dynamika (lata 2007-2009)	b.d.	0	0
% przeprowadzonych interwencji w stosunku do udzielonej pomocy ogółem	0	0	0
ważność (szczególnie istotny/istotny/mniej istotny)	mniej istotny	mniej istotny	mniej istotny
miejsowość, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	Pyzówka
liczba osób objętych wsparciem w miejscowości, gdzie problem najbardziej jest widoczny	b.d.	b.d.	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Na bazie danych, które przedstawiono tablicy nr 12, można wystrósować następujące wnioski:

- z spośród zamieszczonych problemów, szczególnie uciążliwymi nazwać należy (kolejno): bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; długotrwałą lub ciężką chorobę; niepełnosprawność; bezrobocie; ubóstwo. Pięć wymienionych powodów udzielonego wsparcia uznano za czołowe przypisując im poziom ważności – *szczególnie istotny*.,
- w dalszej kolejności pracownicy GOPS na bazie posiadanych danych statystycznych oraz doświadczenia przypisali poziom ważności – *istotny*, następującym problemom społecznym Gminy: klęska żywiołowa lub ekologiczna; alkoholizm lub narkomania; zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa; potrzeby ochrony macierzyństwa lub

wielodzietności; przemocy w rodzinie.,

- jako dylematy sfery społecznej oznaczone poziomem ważności – *mniej ważny* uznano: trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; bezdomność. Zaznaczyć należy, że nadanie problemowi rangi – mniej wazy nie oznacza jego bagatelizowania w działaniach. Oznaczenie to pokazuje jego wagę na tle pozostałych problemów w Gminie. Taki system podziału wynika z założenia, że SRPS powinna uwzględniać selektywność rozważanych problemów i skupiać nasilenie interwencji na najważniejszych.

Tab.13. Charakterystyka rodzin problemowych (lata 2007-2009)

	2007r	2008r	2009r
Liczba rodzin z problemem opiekuńczo-wychowawczym (ogółem)	26	45	58
rodziny niepełne	3	6	11
rodziny wielodzietne	19	31	46
Rodziny patologiczne	12	18	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Liczba rodzin (dane tablicy nr 13) z problemem opiekuńczo-wychowawczym w badanych latach wzrosła. W rodzinach tych przeważają rodziny wielodzietne. Wzrosła również liczba rodzin patologicznych.

Prowadząc charakterystykę rodzin problemowych zaznaczyć należy następujące informacje będące w posiadaniu GOPS, a przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Nowym Targu. Z informacji tych wynika, że na terenie gminy w 2009r ujawniono 25 przypadków przemocy w rodzinie, która przybierała przede wszystkim formę fizycznego i psychicznego znęcania się. Pokrzywdzonymi zostały 23 kobiety i 2 mężczyzn, w tym 5 osób starszych (3 kobiety, 2 mężczyzn) oraz 35 dzieci będących świadkami agresywnych zachowań sprawców przemocy. Wszystkie rodziny w których zdiagnozowano wystąpienie przemocy objęte zostały Niebieskimi Kartami.

Tab.14. Charakterystyka ilości przyznanych przez GOPS świadczeń (lata 2007-2009)

	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenie			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2007r	2008r	2009r	2007r	2008r	2009r	2007r	2008r	2009r
Świadczenia przyznane w ramach zad. zlec. i zad. wł./ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania	562	717	648	562	717	648	1725	1637	1772

Świadczenia przyznane w ramach zad. zlec. bez względu na ich rodzaj formę i liczbę	56	56	45	56	56	45	140	126	106
---	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

Tablica nr 14 ukazuje, że w latach objętych analizą:

- liczba świadczeń przyznanych w ramach zad. zlec. i zad. wł./ bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania – wzrosła,
- liczba świadczeń przyznanych w ramach zad. zlec. bez względu na ich rodzaj formę i liczbę – zmalała.

7.2. Wykaz potencjalnych partnerów wdrażania dokumentu

Jak wspomina się w powyższej części dokumentu, w proces wdrażania Zespół odpowiedzialny może włączyć różne podmioty – celem uskutecznienia prowadzonych działań. Wykaz podmiotów zamieszczono w tablicy nr 15.

Tab.15. Wykaz potencjalnych partnerów wdrażania dokumentu

1	Parafie rzymsko -katolickie na terenie Gminy
2	Duszpasterstwo Trzeźwości przy Parafii NSPJ
3	Chór "Magnificat" przy parafii w Ludźmierzu
4	Koła Gospodyń Wiejskich z terenu Gminy
5	Ludowe Kluby Sportowe z terenu Gminy
6	Ochotnicze Straże Pożarne z terenu Gminy
7	Oddziały Związku Podhalan na terenie Gminy
8	Orkiestry dęte z terenu Gminy
9	Zespoły Regionalne z terenu Gminy
10	Stadniny koni na terenie Gminy
11	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejski Nowy Targ
12	Nowotarski Klub Abstynentów "Rodzina"
13	Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
14	Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej "Gorce- Nowy Targ"
15	Podhalańskie Koło Pszczelarzy w Nowym Targu

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowy Targ
na lata 2011-2020

16	Podhalańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
17	Podhalańskie Towarzystwo Żeglarskie
18	Maltańska Służba Medyczna
19	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym- Koło N.Targ
20	Stowarzyszenie "Drogami Tischnera"
21	Polskie Towarzystwo Historyczne
22	Towarzystwo Bursy Gimnazjalnej im. Jana Bednarskiego pod wezwaniem Św. Stanisława Kostki
23	PTTK Oddział "Gorce"
24	Stowarzyszenie Polsko-Niemieckie Forum Podhale
25	Stowarzyszenie Sportowe Karate "Yokozuna"
26	Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
27	Uniwersytet Trzeciego Wieku
28	Polski Związek Wędkarski
29	Towarzystwo Sportowe "Old Boys-Podhale"
30	Klub Hokejowy "Podhale Amatorzy
31	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
32	Zarząd Powiatowy Ligi Obrony Kraju
33	Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS.

7.3. Członkowie Zespołu do prac nad Strategią

Wiodący członkowie Zespołu ds. prac nad SRPS z ramienia GOPS w Nowym Targu to:

1. Maria Żegleń-Krawiec kierownik ośrodka
2. Maria Plewa inspektor
3. Monika Kwak pracownik socjalny
4. Anna Dzedzic pracownik socjalny

Zamieszczenie w/w osób uznano za właściwy zabieg promujący osoby aktywnie działające w właściwych dla siebie obszarach. To właśnie z inicjatywy wskazanych osób podjęto czynności związane z powołaniem interdyscyplinarnego Zespołu pracującego przy budowie SRPS. Osoby te również doprowadziły wszczęty proces programowania do fazy uchwalenia dokumentu a następnie rozpoczęły wstępne prace koncepcyjne związane z działaniami wdrożeniowymi.

Poza wyżej zaprezentowanym, czołowym składem pracującym przy opracowywaniu dokumentu, wspomnieć należy także, że w pracach brali udział pracownicy Urzędu Gminy Nowy Targ oraz przedstawiciele licznych środowisk społeczno-gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy. W Zespole ujęto również eksperta zewnętrznego, pracownika Małopolskiego Centrum Studiów Strategicznych w Nowym Sączu.

VIII. Spis tablic

Tab. 1. Analiza SWOT	10
Tab.2. Harmonogram wdrażania SRPS	30
Tab.3 Ludność Gminy Nowy Targ (lata 2005-2009).....	37
Tab.4. Struktura wiekowa ludności (lata 2005-2009)	37
Tab.5. Saldo migracji (lata 2005-2009)	38
Tab.6. Wybrane wskaźniki modułu gminnego (lata 2005-2009).....	38
Tab.7. Gospodarka mieszkaniowa – wybrane informacje (lata 2005-2008).....	38
Tab.8. Ochrona zdrowia (lata 2005-2009).....	39
Tab.9. Edukacja podstawowa (lata 2005-2009)	39
Tab.10. Gospodarstwa domowe – finanse (lata 2005-2009).....	39
Tab.11. Sytuacja lokalnych finansów publicznych Gminy (lata 2005-2009)	40
Tab.12. Charakterystyka problemów społecznych w Gminie (lata 2007-2009)	41
Tab.13. Charakterystyka rodzin problemowych (lata 2007-2009)	44
Tab.14. Charakterystyka ilości przyznanych przez GOPS świadczeń (lata 2007-2009)	44
Tab.15. Wykaz potencjalnych partnerów wdrażania dokumentu	45

